

Citation:

J. van der Hoeven, Levensbericht G. Vrolik, in:
Jaarboek, 1859, Amsterdam, pp. 116-134

LEVENSBERIGT

VAN

GERARDUS VROLIK,

Rustend Lid der Koninklijke Akademie van Wetenschappen,

DOOR

J. VAN DER HOEVEN,

Lid der Afdeling van Wis- en Natuurkundige Wetenschappen*).

Toen ik door onzen geachten Voorzitter de vriendelijke uitnodiging ontving om in uw midden een levensberigt voor te dragen van ons onlangs overleden rustend Medelid GERARDUS VROLIK, heb ik gemeend aan die uitnodiging te mogen voldoen, zonder dat ik mij door de vrees behoefde te laten weêrhouden om van aanmatiging te worden beschuldigd. Gij weet, Mijne Heeren, dat onze voor deze Akademie zoo ijverig werkzame Secretaris gewoon is de onverpligte taak op zich te nemen om, wanneer wij het afsterven van een onzer Medeleden te betreuren hebben, een kort berigt van diens leven en werken in onze Vergaderingen voor te dragen. Deze levensberigten zijn eene regtmatige hulde, die wij aan de verdiensten der overledenen toebrenge; en, in de Jaarboeken onzer Akademie opgenomen, zullen zij ongetwijfeld voor de kennis der letterkundige geschiedenis van onzen tijd ook nog voor volgende geslachten nuttig zijn. De betrekking echter, waarin onze Secretaris tot ons overleden Medelid staat, liet hem niet toe, om als uit uwen naam over het leven van zijnen Vader te spreken. Wat evenwel de kieschheid aan den zoon verbood, mogt, zoo meende uw Voorzitter, geene aanleiding geven, dat een levensberigt achterwege

---

*) Voorgedragen in de Gewone Vergadering der Natuurkundige Afdeling van den 7den Januarij 1860.

bleef. Het zou dubbel ongepast zijn, zoo in ons midden een man niet herdacht wierd, die aan de instelling, waarvan onze Akademie als ware het de voortzetting is, zoo lang verbonden, en als Secretaris der eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut van de oprigting af tot in 1844, en dus meer dan het derde eener eeuw, werkzaam was. Schenkt Gij mij, gelijk ik mag vertrouwen, uwe welwillende aandacht, dan meen ik mijne taak zeer verligt te mogen achten, en mijne bedoeling althans te zien goedkeuren, al mogt ook aan de wijze, waarop ik mij van die taak kwijt, veel ontbreken.

GERARDUS VROLIK werd den 25sten April 1775 te Leiden geboren, waar zijn vader, WILLEM VROLIK, een geacht fabrikant was. Reeds vroeg ontwaakte in hem, terwijl hij zich als knaap in eenen tuin zijns vaders buiten de stad verlustigde, de liefde voor bloemen en voor den tuinbouw, die hem sedert nooit verliet, en hem nog in de laatste jaren van zijn leven in de zomerdagen op zijn buitengoed Drakenburg bezig hield. Oorspronkelijk tot predikant bestemd in het Luthersch Kerkgenootschap, waartoe hij behoorde, trok zijn aanleg hem echter meer tot de geneeskundige studiën. Reeds in zeer jeugdigen leeftijd werd hij als student in de Geneeskunde aan de Hoogeschool zijner geboortestad ingeschreven. Die Hoogeschool mogt toen onder hare leeraren zich op mannen beroemen, wier namen nog in hooge achting staan, op een' OOSTERDIJK, PARADYS, VOLTELEN, op den, door zijne uitgebreide geleerdheid in alle landen der beschaafde wereld bekenden en met vele buitenlandsche vermaarde mannen in verbinding staanden EDUARD SANDIFORT. Doch geen van hen schijnt op de vorming van VROLIK grooteren invloed te hebben uitgeoefend, dan SEBALD JUSTINUS BRUGMANS, van wiens bezielend onderwijs nog zoo vele onzer oudere tijdgenooten steeds met ingenomenheid spreken. BRUGMANS was niet alleen de leermeester, hij werd ook weldra de vriend van VROLIK, en de vrucht van dat onderwijs en die vriendschap openbaarde zich reeds in het eerste Akademisch Geschrift, hetwelk VROLIK, onder voorzitting van BRUGMANS, in Februarij 1795, nog vóór zijn twintigste jaar bereikt te hebben, opentlijk verdedigde. Ik bedoel het

betoog, dat de Mensch door zijne ligchamelijke inrigting voor den opgerigten stand en gang gevormd en bestemd is. Het kan misschien bij hen, die met de geschiedenis der stelsels en meeningen op het gebied der Natuurkunde van den Mensch minder bekend zijn, bevreemding wekken, dat het een opzettelijk betoog behoeft, dat de Mensch niet bestemd is om zich op handen en voeten te bewegen. Maar er waren, Mijne Heeren, destijds sommige schrijvers, die zulks voorgaven, en ook nog, terwijl VROLIK zijne Verhandeling reeds begonnen had op te stellen, kwam hem eene Redevoering in handen, door den Italiaanschen Hoogleeraar MOSCATI te Pavia uitgesproken, waarin die meening verdedigd werd. Deze Redevoering, die VROLIK eerst aan het slot zijner Verhandeling aanhaalt, was het gevolgelijk niet, waaraan hij de aanleiding tot zijn betoog te danken had. Het is mij niet bekend, dat sedert dit Akademisch Proefschrift van onzen landgenoot in het licht kwam, dat onderwerp op nieuw opzettelijk behandeld is. Verspreide opmerkingen dienaangaande vindt men in vele werken van lateren tijd; nieuwe bewijzen zijn voor de daarin verdedigde stelling uit vroeger onopgemerkt gebleven bijzonderheden der bewerktuiging aan het licht gebragt, maar nog altijd heeft, nadat meer dan zestig jaren verlopen zijn, dit proefschrift zijne waarde behouden, al heeft het ook niet verhinderd, dat jagt op het vreemde nog in onze eeuw verdedigers der wederlegde stelling heeft doen ontstaan.

Omstreeks twee jaren later (op den 10^{den} December van het jaar 1796) werd VROLIK tot Doctor in de Geneeskunde bevorderd. Doch reeds vóór deze bevordering was hij tot Hoogleeraar in de Kruidkunde aan de doorluchte School van Amsterdam beroepen. Zijne Dissertatie, aan de Verzorgers van dat Athenaeum opgedragen, stond dan ook met den werkkring, dien hij thans zou intreden, in naauw verband, en was, gelijk de Schrijver in zijn voorberigt vermeldt, in korten tijd opgesteld in plaats van eene physiologische, waaraan eerst door hem gedacht was. Welke het onderwerp dier Verhandeling zou geweest zijn, is ons onbekend, maar uit eene aantekening in de door VROLIK verdedigde *Dissertatio medico-botanica* blijkt, dat hij in 1794 bij het bezoeken van het militair-hospitaal der zieke en gekwetste Han-

noveranen, die in Leiden waren opgenomen *), ook zijne aandacht gevestigd had op de wijze, waarop een afgestorven beenstuk van het gezonde afgescheiden wordt. In een proefschrift, waarvan het eerste gedeelte opmerkingen behelst over het afvallen der bladeren, was de vermelding van die waarneming niet misplaatst, want VROLIK beschouwde het afvallen der bladeren als het gevolg van het afsterven dezer plantendeelen, die, bij de mindere afhankelijkheid, waardoor de onderscheidene organen in de levende plant — in tegenstelling van de onderscheidene deelen des levenden diers — verbonden zijn, bij boomen en heesters hunne eigene jeugd, zelfstandige ontwikkeling, afzonderlijken volkomen wasdom en eindelijk hun tijdperk van ouderdom bezitten. Het andere gedeelte dezer Verhandeling behelst eenige opmerkingen over de geneeskrachten der planten, zoo als die ten deele door de natuurlijke familiën, waartoe die planten behooren, bepaald worden, ten deele van den uitwendigen invloed van den bodem en van de cultuur afhankelijk zijn.

In den aanvang van het volgende jaar, op den 3^{den} April 1797, aanvaardde VROLIK zijnen post als Hoogleeraar met eene Redevoering over hetgeen door bewoners van Amsterdam tot uitbreiding der Kruidkunde werd bijgedragen †). De kruidtuin dezer stad, door vreemden reeds in de zeventiende eeuw bewonderd en geprezen, de namen van COMMELIN, de beide BURMANS en zoo vele anderen gaven regtmatige stof tot lofspraken, terwijl in het begin der vorige eeuw ook een LINNAEUS hier bij den aanvang van zijne schitterende loopbaan eene ondersteuning en hulp

*) VROLIK zegt: „in Nosocomio militari Hannoverano.” Toen hij zijne Dissertatie uitgaf en verdedigde, was er wel niemand in ons land, die deze woorden niet begreep. Maar zij zijn echter onduidelijk, en bragten mij eerst in de meening, dat VROLIK (misschien in gezelschap van BRUGMANS) eene reis naar Hannover had ondernomen. Het opnemen der Hannoveraansche en Engelsche gekwetsten in het Pesthuis (thans militair detentie-huis) te Leiden, in 1794, veroorzaakte aan de burgerij dier stad onkosten, welke mede aanleiding waren, dat de toenmalige Oud-Burgemeester dier stad MARCUS zijne betrekking als Lid van den Raad nederlegde, gelijk in de Vervolgen op WAGENAARS *Geschiedenis* te lezen is. *Vaderlandsche Historie*, XXVIII^{ste} Deel. Amsterdam, bij JOH. ALLART, 1802, blz. 45.

†) *De Eo, quod Amstelodamenses ad Rem Botanicam exornandam contulerunt.*

ondervond, die hij in zijn vaderland niet zoo spoedig gevonden zou hebben, en ook daar slechts later kon verwerven.

De Hoogleeraar BONN, die aan het Amsterdamsch Athenaeum destijds bij de Heelkunde ook de Ontleedkunde en Physiologie onderwees, wenschte zich voortaan alleen tot de eerstgenoemde wetenschap te bepalen, en daardoor werd aanleiding gegeven, dat aan zijnen jeugdigen ambtgenoot VROLIK in het volgend jaar het professoraat in die twee hoofdvakken van theoretische Geneeskunde werd opgedragen. Bij gelegenheid, dat hij deze nieuwe betrekking aanvaardde, sprak VROLIK den 5^{den} November 1798 eene rede uit: *de Viribus vitalibus in omni corpore organico observandis iisque constantibus*. Bij het gemelde onderwijs werd nog dat in de theoretische en praktische Verloskunde toegevoegd.

Deze vier wetenschappen — de *Botanie, Anatomie, Physiologie* en *Obstetrie* — heeft GERARDUS VROLIK van 1798 tot 1820 aan het *Athenaeum illustre* onderwezen. In 1820 heeft hij zich het eerst van het onderwijs in de Ontleedkunde en Physiologie ontslagen; op bijkans zestigjarigen leeftijd werd ook het onderwijs in de Kruidkunde door hem opgegeven, 't geen aan ons medelid DE VRIESE, destijds geneesheer te Rotterdam, opgedragen werd. Daar in 1828 het praktisch onderwijs in de Verloskunde bij de oprigting der Klinische School reeds op den Hoogleeraar TILANUS overgegaan was, behield VROLIK in de laatste jaren van zijne professorale loopbaan alleen het theoretisch onderwijs in de Verloskunde over.

In onze dagen, M.M. Heeren, zou elk der opgenoemde vier vakken bij het Hooger Onderwijs eenen afzonderlijken leeraar vereischen. Ik moet evenwel opmerken, dat in het laatst der vorige eeuw, ja zelfs nog in de eerste twintig jaren onzer eeuw, op de Hoogescholen in ons vaderland dergelijke vereenigingen van leervakken, die aan een' enkelen man werden toevertrouwd, niet zonder voorbeeld waren. Zoo onderwees de leeraar van VROLIK, SEBALD JUSTINUS BRUGMANS, tot aan zijnen dood toe, die in 1819 plaats had, aan de Leidsche Hoogeschool de Kruidkunde, de Natuurlijke Geschiedenis en de Scheikunde, en zijne lessen over de Natuurlijke Geschiedenis wisselden in verschillende jaren nog over velerlei vakken, over Geologie, Natuurkennis van

den Mensch en onderscheidene deelen der vergelijkende Ontleedkunde af. Wij zijn er ver af van dien toestand terug te wenschen, hoezeer wij niet beslissen of de tijdgeest thans niet somtijds tot een tegenovergesteld uiterste overslaat, door vele wetenschappen zelve, voor alle speciale rigtingen, die men daarin volgen kan, nog in even zoovele speciale vakken van onderwijs te splitsen. Wij erkennen veeleer en verklaren het opentlijk, dat vereenigingen van zulke uitgebreide leervakken, als wij aan VROLIK en BRUGMANS zagen toevertrouwd, niet slechts in onzen tijd af te keuren zijn, maar ook in dien tijd niet goed te keuren waren. Het is eene geheel andere vraag, of de studie van eenen geleerde er bij wint, als hij, gelijk thans velen doen, reeds in jeugdigen leeftijd een enkel beperkt veld ter uitsluitende bearbeiding kiest. Het is hier vooral, dat wij meenen, dat de tegenwoordige rigting van splitsing der vakken eene nadeelige strekking hebben kan. Uitmuntende geleerden hebben in meer dan een vak zoo veel bekwaamheid bezeten, dat zij met vrucht van den eenen arbeid door eenen anderen ongelijksoortigen zich verpoosden; afwisseling gaf hun frisschen lust. Ik zal van den grooten Polyhistor der vorige eeuw, ALBERTUS HALLER, niet spreken, omdat uitzonderingen niet veel bewijzen, en HALLER's veelzijdige kennis (in Botanie en Ontleedkunde niet het minst) wel zeker eene uitzondering was; maar heeft men niet ook nog in onze eeuw RUDOLPHI de Botanie, de Planten-anatomie, de Physiologie en vergelijkende Anatomie zien beoefenen en onderwijzen, terwijl hij zich door een grondig en veelomvattend speciaal werk over de Ingewandswormen eenen blijvenden naam verworven heeft? Ik voor mij kan niet twijfelen, of het blijft ook nog in onzen tijd wenschelijk, dat de academische vorming op een' breeden grondslag ruste, en evenmin als eenige kennis der Botanie mijnen leermeester G. SANDIFORT belet heeft, in beschrijvende Ontleedkunde als de laatste vertegenwoordiger van de school van ALBINUS eenen welverdienden naam te verwerven, evenmin geloof ik, dat het in onze dagen of onmogelijk of schadelijk is, behalve in het eigenlijk vak zijner keuze, ook nog in andere wetenschappen niet geheel vreemde deling te zijn.

Doch keeren wij na dezen langen uitstap tot ons onderwerp

terug. Wij willen dan aan de veelvuldige vakken van onderwijs, die aan den Hoogleraar VROLIK werden toevertrouwd, geene lofspraak ontleenen, omdat dergelijke vereenigingen destijds minder vreemd waren. Maar, wat wij daaruit echter zeker besluiten mogen, is, dat de geleerde, wiens onderwijs zoo veel omvat, aan de eischen van zijnen post niet voldoen kan zonder buitengewone inspanning en vlijt, zonder met den kostbaren tijd zoo veel mogelijk te woekeren. Wij verwachten dan ook in de eerste jaren van het professoraal onderwijs van VROLIK geene rijke en overvloedige letterkundige vruchten; nog minder zullen wij die verwachten, wanneer wij weten, dat GERARDUS VROLIK niet slechts in de provinciale en plaatselijke Commissie van Geneeskundig Toezigt, waarvan hij gedurende vele jaren Voorzitter was, maar ook in vele andere inrigtingen ter bevordering van beschaving of van weldadige oogmerken, die in de hoofdstad des rijks zoo menigvuldig zijn, een werkzaam aandeel nam. Ook oefende hij eenige jaren de geneeskundige praktijk uit, en was de vraagbaak van vele zijner kunstbroederen. Hij vereenzelvigde zich met zijne nieuwe stadgenooten; hij werd geheel en met al zijne vermogens een burger van Amsterdam.

Toen in het jaar 1808 door den toenmaligen Koning van Holland het Instituut van Wetenschappen, Letterkunde en Schoone Kunsten werd opgericht, werd VROLIK tot Lid der Eerste Klasse benoemd en tot haar Secretaris aangesteld. Jaren lang vervulde hij die betrekking, en onze Akademie, die van gemelde wetenschappelijke instelling als ware het de erfgename is, die in hare plaats is getreden, mag het niet vergeten, wij hebben het reeds bij den aanvang gezegd, met welken vurigen ijver VROLIK in die betrekking werkzaam is geweest, en hoe hem de de eer en naam des Instituuts ter harte ging.

Reeds vroeger heb ik gemeld, dat GERARDUS VROLIK zich in 1820 van het onderwijs in de Ontleedkunde en Physiologie ontslagen heeft, 't geen toen aan den vroeg gestorven Hoogleraar BOSSCHA werd opgedragen, die later door C. G. B. SUBINGAR, thans Hoogleraar te Leiden, opgevolgd werd, van wien het weder in 1831 op onzen tegenwoordigen Secretaris overging. Dezen tot opvolger en tevens tot ambtgenoot te hebben, was een zeldzaam voorrecht, waarin GERARDUS VROLIK zich eene lange

recks van jaren mogt verheugen. Een ander zeldzaam voorregt werd hem geschonken, toen hij den zoon van WILLEM VROLIK, zijnen kleinzoon GERARDUS VROLIK, in 1848 den doctoralen graad in de Geneeskunde bij eene opentlijke promotie zag verkrijgen in diezelfde academische gehoorzaal te Leiden, waar hij twee en vijftig jaar vroeger zelve zijne dissertatie verdedigd had.

Het is, na al wat wij gezegd hebben, te verwonderen, dat wij ten slotte nog van de vele geschriften van ons overleden Medelid moeten gewagen. Het zijn geene uitgebreide werken, maar meestal kleine verhandelingen en betoogen, die vooral, sedert dat zijne leervakken meer beperkt werden, menigvuldiger werden. Het zou een vermoeiend werk zijn, M. M. Heeren, zoo ik u de titels van al die waarnemingen en betoogen, welke GERARDUS VROLIK in een tijdsverloop van meer dan zestigjarige wetenschappelijke werkzaamheid in het licht heeft gegeven, wilde opsommen. Eene dorre lijst der titels zou vervelend zijn, en daarbij reeds meer tijd vereischen, dan mij de bescheidenheid veroorlooft in eene, ook aan andere werkzaamheden gewijde bijeenkomst voor mijn levensberigt weg te nemen. Van meer belang is het de onderwerpen in 't algemeen op te geven, en tevens aan te wijzen, waardoor deze letterkundige arbeid van den ijverigen man zich vooral kenmerkt. De onderwerpen zijn veelsoortig. Beschrijvende Plantkunde, onderzoekingen van familiën of soorten; mikroskopische waarnemingen omtrent de structuur zoekt men echter daaronder te vergeefs. Al wat op het gebied der Botanie door GERARDUS VROLIK werd uitgegeven, heeft òf op verschijnselen van den plantengroei, òf op vormafwijkingen, òf op onderscheiding van geneeskrachtige planten betrekking. De ontleedkundige geschriften van VROLIK staan in verband met Verloskunde of ziektekundige Ontleedkunde, of het zijn kleine bijdragen tot de vergelijkende Ontleedkunde; zoo leerde hij b. v. de kleine snijtanden opmerken, die men bij den Afrikaanschen Rhinoceros in de onderkaak in jeugdigen leeftijd aantreft; zoo helderde hij de dentitie van den Narwal op, en zoo toonde hij, welke Antilopen holle beenspinnen in de hoornen hadden, welke niet, door de eenvoudige opmerking, dat die holten met de voorhoofdsboezems te zamen hangen, en dus ontbreken, waar deze afwezig

zijn. Vraagt men nu, wat deze geschriften, naar ons oordeel, vooral kenmerkt, dan zouden wij meenen ze over het geheel als getrouwe afbeeldsels van eenen werkzamen, opmerkenden en vooral praktischen en voortvarenden geest te moeten beschouwen. Die praktische rigting was het, waardoor VROLIK in de hem voorkomende omstandigheden zijne onderwerpen vond. Zoo hooren wij hem in de Maatschappij *Felix Meritis* voor een gemengd publiek over GALL's Hersen- en Schedelleer handelen, toen deze leer het meest gerucht maakte, en GALL zelve, Europa doorreizende, ook te Amsterdam werd verwacht. Zoo sprak hij ook in 1807 over de beveiligende kracht der Koepok-inenting eene redevoering uit, en zoo gaf hij, omtrent veertig jaren later, zijne waarnemingen en proeven over de Ziekte der Aardappelen in het licht. Er is in deze rigting van VROLIK eene zekere overeenkomst op te merken, met hetgeen wij in sommige Engelsche genees- en heekundigen, b. v. in JOHN HUNTER, waarnemen. VROLIK koos eigenlijk minder onderwerpen van onderzoek, dan dat hij opnam, wat zich hem ter behandeling aanbood. Zoo zijn ook zijne bijdragen tot vergelijkende Ontleedkunde verspreide opmerkingen, die de gelegenheid hem aan de hand gaf, wanneer hij zijn ontleedkundig museum met nieuwe voorwerpen verrijkte. Sommige dier bijdragen bevelen zich door nieuwhed aan, andere lossen een of ander onzeker vraagpunt op, terwijl in geene dezer opstellen een helder verstand en gezond oordeel kan worden miskend. Soms tijds zijn eenvoudige proefnemingen uitgedacht om de behandelde zaken in het licht te stellen. Als eene proeve daarvan zou ik de kleine verhandeling over het nut der baardharen of knevels bij de zoogdieren aanhalen. VROLIK onderzoekt de baardharen, en vindt, dat naar de haarbollen afzonderlijke takjes van den tweeden tak des vijfden zenuwpaars loopen, van dat zenuwpaar, dat wij als de gevoelszenuw van het gelaat kennen. Wij zien in hem hier eenen voorganger van den Wurtemberg-schen ontleedkundige RAPP, die 25 jaar later in eene bekende monographie de verdeeling van het vijfde zenuwpaar bij de zoogdieren behandeld heeft. Maar VROLIK voegde bij die ontleedkundige opmerkingen eenige beslissende en overtuigende proeven: konijnen verliezen, na het afsnijden der baardharen, het ver-

mogen om in den donker hunnen weg te vinden. Maar ik mag niet langer bij deze bijzonderheden stil staan. Alleen wil ik nog vermelden de verhandeling over het nationale verschil van het bekken, waardoor VROLIK de aangeboren verscheidenheid van het menschelijk geslacht, die men overigens vooral in den schedel naspoorde, uit een nieuw oogpunt opgehelderd heeft.

Zullen wij deze rigting van GERARDUS VROLIK laken? Zullen wij betreuren, dat hij ons, in plaats van vele kleine vertoogen, niet liever een of twee groote, doorwrochte boekwerken heeft nagelaten? Of zullen wij deze rigting veeleer roemen, omdat groote, meer omvattende werken gewoonlijk slechts voor eenen tijd hunne eigenaardige waarde behouden, om later, en somtijds reeds spoedig, door andere gelijksoortige verdrongen te worden, terwijl oorspronkelijke waarnemingen voortdurend geraadpleegd, en kleine opstellen over bijzondere onderwerpen dikwijls nog na vele jaren worden aangehaald? Wij zullen noch laken noch prijzen, maar wij zullen billijker zijn, wanneer wij erkennen, dat er vele en uiteenlopende wegen gevonden worden, waarop men voor de wetenschap nuttig werkzaam kan wezen. Wij zullen ons herinneren, hoe het praktisch leven van ons afgestorven medelid hem bijkans dwong, om die rigting, welke wij aanwezen, te volgen; en hoe hij, in allerlei betrekkingen eener groote stad ingewikkeld, nog daarenboven in onderscheidene commissiën, zoo als die, aan welke de Regering het opstellen der Pharmacopœa batava en later der Pharmacopœa belgica opgedragen had, werkzaam was; en wij zullen eindelijk niet vergeten, hoe hij jaren achtereen gewerkt en verzameld heeft voor een Museum van Ontleedkunde, 't welk door zijne uitgebreidheid, door het bezit van vele zeldzame voorwerpen en door zijne kostbaarheid de bewondering van vreemden wegdroeg, en 't welk thans als een erfgoed overging op den zoon, die in de laatste dertig jaren er zelve zoo veel aan heeft toegebracht.

GERARDUS VROLIK is twee malen gehuwd geweest. Zijne twee overgebleven zonen, WILLEM VROLIK, onze Secretaris, en Dr. AGNITES VROLIK, Oud-Minister van Finantiën, zijn van het eerste huwelijk, en hunne moeder was AGNETA SUZANNA VAN WALREE. Voor de tweede maal huwde GERARDUS VROLIK met ANNA ELISA-

BETH VAN SWINDEN, eene dochter van den vermaarden Hoogleeraar VAN SWINDEN. De kinderen uit dit huwelijk zijn vroeg overleden; de weduwe betreurt met hare voorzonen den waardigen en geachten man.

Behalve van de Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut van de oprigting af, was GERARDUS VROLIK lid van de meeste andere Nederlandsche Geleerde Genootschappen en daaronder sedert 1802 Lid van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem, welke vermaarde inrigting thans in hem haar oudste Lid verloren heeft. Bij de oprigting onzer Akademie werd VROLIK tot haar rustend Lid benoemd, als toen reeds meer dan zeventig jaren bereikt hebbende. Van de buitenlandsche geleerde inrigtingen, waarvan VROLIK lid was, vermelden wij de Koninklijke Akademiën van Wetenschappen te Munchen en te Brussel, de *Academia Caesarea Leopoldino-Carolina* en de *Société impériale de Chirurgie* te Parijs.

Reeds spoedig na de instelling der Orde van den Nederlandschen Leeuw werd GERARDUS VROLIK door Z. M. WILLEM I tot Ridder benoemd, en WILLEM II benoemde hem in 1846 op den dag, toen hij vijftig jaren vroeger tot Doctor in de Geneeskunde bevorderd was, tot Staatsraad in buitengewone dienst.

Tot in zijne laatste levensjaren behield VROLIK eene zeldzaam gestoorde gezondheid en daarbij lust en kracht om werkzaam te zijn. Van het bedrijvig leven teruggetrokken, ontleende hij thans, geheel overeenkomstig met zijnen aanleg, zijne meeste opstellen aan waarnemingen over den plantengroei en andere onderwerpen, die hij op Drakenburg in de zomermaanden naspoorde.

Zoo hebben wij, M.M. Heeren, het rustend Lid onzer Akademie, tot nog boven tachtigjarigen ouderdom werkzaam gezien. Intuschen waren er slechts weinige aanvallen van koorts noodig om den levensdraad af te snijden van den tot 84jarigen leeftijd gespaarden grijsaard. GERARDUS VROLIK overleed op den 10^{den} November 1859. Zijn naam zal steeds in het Athenaeum dezer stad, in deze Koninklijke Instelling, in de Wetenschappelijke Geschiedenis des vaderlands in levendig en dankbaar aandenken blijven. — Ons allen — jongeren en ouderen — blijve zijn werkzaam en welbested leven tot een glansrijk voorbeeld.

CHRONOLOGISCHE LIJST DER GESCHRIFTEN

VAN

G. VROLIK.

1795. Diss. acad. de Homine ad statum gressumque erectum per corporis fabricam disposito.
1796. Diss. med. bot. sistens observationes de defoliatione vegetabilium et de viribus plantarum.
1797. Oratio de eo, quod Amstelodamenses ad rem botanicam exornandam contulerunt.
1799. Oratio de viribus vitalibus in omni corpore organico observandis iisque constantibus.
- Redevoering betogende de onmogelijkheid eener grens-scheiding tusschen de dieren en planten.
- 1799—1808. Natuur-Scheikundige Verhandelingen (met DEIMAN, PAETS VAN TROOSTWIJK EN LAUWERENBURG).
1800. Afbeelding (in drie platen) der vaten, welke in de operatie der dijebreuk bij mannen behooren vermeden te worden.
- Redevoering ten betoge der eenvormige werking der Natuur in het voortbrengen van plantgewassen.
- Over het nut der knevels bij viervoetige dieren.
1801. Aan BRUGMANS over het al of niet opslurpen der chyl, door middel der darmscheilsaderen.
- Waarnemingen bij het opspuiten van de *vasa lactea* in het lijk eener oude vrouw.
1802. Iets over de ademhaling en dierlijke warmte door proeven bevestigd.
1803. Iets over een nieuw fantôme.
- Iets ter wederlegging van de voorgewende ongezondheid der stad Amsterdam.

1803. De gedachten van CAMPER en HUNTER over het nut der holle beenen in Vogels, nader overwogen en ter toetse gebragt. — Overgenomen in REIL's Archiv.
1804. Het Leerstelsel van JOSEPH GALL geschetst enz.
— Naamlijst der geneesrijke plantgewassen in den Amsterdamschen Kruidtuin.
1805. Pharmacopoea Batava (met S. J. BRUGMANS, P. DRIESSEN en J. R. DEIMAN).
— Catalogus plantarum medicinalium a pharmacopoea batava memoratarum, editio prima. Accedit introductio de studio botanico recte instituendo.
1807. Redevoering over het veilige, dat in de koepok-inenting, ook voor het vervolg des levens gelegen is enz. ter gelegenheid van de derde jaarlijksche Vergadering van het Amsterdamsch Genootschap ter bevordering der Koepok-inenting voor minvermogenden.
1808. Proeve op het achteruit wijken des heiligbeens, zoo in ongeschonden bekkens als na het doen der schaambeens-snijding. — *Nieuwe Verhandelingen van het Genootschap ter bevordering der Heelkunde te Amsterdam*. Deel I. blz. 42. Amsterdam 1808.
1812. Verhandeling over een zonderling vertraagden groei en gedeeltelijke weekwording des beensgestels bij een veertienjarig jongeling, gepaard met uittering der beide gezigtzenuwen als gevolg van blindheid. — *Verhandelingen der Eerste Klasse van het Hollandsch Instituut*. Dl. I. blz. 47.
1816. Verhandeling over het buitenliggen van den achterwand der Pisblaas, gepaard met eene omgekeerde buitenhangende strook van het dun gedarmte. — *Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel II. blz. 88.
1817. Verhandeling over de zonderlinge misvorming eener vrucht, ten einde acht maanden dragts geboren, te gelijk met een welgevormd kind. — *Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Dl. III. blz. 217.

1818. Verhandeling over het buitenliggen van de voorste helft der blaas, gepaard met gedeeltelijke splijting der roede. — *Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel IV. blz. 163.
1823. Mémoires sur quelques sujets intéressants d'Anatomie et de Physiologie, traduits du Hollandais par FALLOT.
— Pharmacopoea belgica (met N. C. DE FREMERY, J. B. VAN MONS, T. D. SAUVEUR, P. A. WAUTERS en J. B. VAN DER SANDE).
1825. Waarneming eener door kunst verwekte baring op acht maanden dragts. — *Nieuwe Verhandelingen van het Genootschap ter bevordering der Heelkunde*. Deel. IV. blz. 168.
— Catalogus plantarum medicinalium in Pharmacopoea Belgica enumeratarum. Editio altera. Accedit introductio ad studium botanicum.
1826. Ontleed- en natuurkundige Aanteekeningen over den Haai. — *Bijdragen tot de Natuurkundige Wetenschappen*, verz. door V. HALL, W. VROLIK en G. J. MULDER. Deel I. blz. 304.
— Beschouwing over het verschil der bekkens in onderscheidene Volksstammen. — (Ook in Franche taal uitgegeven.)
1827. Over eene rankvormige ontwikkeling van witte Leliebloemen. — *Nieuwe Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel I. blz. 295.
— Over eene zonderlinge misvorming des aangezichts bij een lam. — *Nieuwe Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel I. blz. 187.
— Het indruksel, dat door de koord bij gehangenen verwekt wordt, als onzeker kenteeken van den aangebragten dood beschouwd. *Bijdragen tot de Regtsgeleerdheid van DEN TEX en VAN HALL*.
1828. Bedenkingen op het gevoelen, dat eene te groote ontwikkeling van het reukorgaan oorzaak van hazenlip en gespleten verhemelte zijn zoude. — *Bijdragen tot de Natuurkundige Wetenschappen*, enz. Deel III. blz. 172.

1829. Over de verandering, welke de bloembol staande deszelfs wasdom bij tulpen ondergaat. — *Nieuwe Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel II. blz. 207.
1830. Over het aanwezen van voortanden en over het getal ribben bij den Africaanschen Rhinoceros. — *Bijdragen tot de Natuurkundige Wetenschappen*, enz. Deel V. blz. 373. Overgenomen in de *Annales des Sciences Naturelles*.
- Schreiben an M. J. WEBER ueber dessen Lehre von den Ur- und Racenformen der Schädel- und Becken des Menschen.
1831. Over de verstrooide beginselen van een tweede kind, waargenomen in een gezwel aan het linker deel des aangezichts bij een zevenmaandsche vrucht. — *Nieuwe Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel III. blz. 211.
- De Proeven der Hollandsche Scheikundigen over de uitwerking van het kwik op het leven der planten, getoetst aan den twijfel van GOEPPERT. — *Bijdragen tot de Natuurkundige Wetenschappen*, enz. Deel VI. blz. 350.
- Brief aan BERNARD over de Ammonia als geneesmiddel tegen de Cholera.
1832. Nog een woord over het vermoedelijk nut der Ammonia tegen de Aziatische Cholera.
1835. Waarschuwing tegen de gewone verwisseling der bladen van *Diosma crenata* met die van *Diosma serratifolia*. — *Tijdschr. voor Natuurl. Geschiedenis*. Deel I. blz. 372.
- — en W. H. DE VRIESE. Proeven op de verhoogde temperatuur van den spadix eener *Colocasia odora*. — *Tijdschr.* enz. Deel I. blz. 296.
1836. Ontleedkundige beschouwing van eene te kortheid der onderkaak bij een volwassen mensch en eerstgeboren kind en van eenige andere misvormingen bij hetzelfde kind. — *Nieuwe Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel V. blz. 175.
1837. Over de wijze, waarop de opene ruimte in den schedel, na panboring of ander beenverlies wordt aangevuld.

1838. — en W. H. DE VRIESE. Nadere Proefnemingen over de verhoogde temperatuur van den spadix eener *Colocasia odora*. — *Tijdschr. enz.* Deel V. blz. 139.
1840. — en W. H. DE VRIESE. Over de verandering, welke de dampkring ondergaat, staande het ontwikkelen van verhoogde warmte in de bloemkolf der *Colocasia odora*. — *Tijdschr. enz.* Deel VII. blz. 461.
- Over hetgeen bij den mensch na onherstelde heupontwrichting, hetzij aangeboren, hetzij na de geboorte verkregen, wordt teweeg gebragt. — *Nieuwe Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut.* Deel VIII. blz. 49.
- Bedenkingen over het inwendig Waterhoofd. — *Nieuwe Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut.* Deel VIII. blz. 140.
1841. Over eene volkomene gewrichtsverstijving der heilig-, darm- en schaambeenderen.
- Over een zonderling gebrek in de huid waargenomen bij een eerstgeboren kind. — *Archief voor de Geneeskunde*, uitgegeven door Dr. HEYE. Deel I. blz. 527.
1842. Over de breuk der knieschijf, beschouwd als het gevolg van vernietiging eener middenstroom in hare beenzelfstandigheid. — *Instituut*, 1841, blz. 313.
1843. Over merkwaardige verschijnselen in planten teweeg gebragt door eene oplossing van bijtend kwiksublimaat. — *Instituut*, 1842, blz. 207.
- Over eene zonderlinge woekering (prolificatie) van paarsch vingerhoed. — *Instituut*, 1842, blz. 258.
- Nadere beschouwing der zonderlinge woekering (prolificatie) van paarsch vingerhoed. — *Instituut*, 1842, blz. 321.
- 1844? Verslag van proeven op het indringen eener oplossing van bijtend kwiksublimaat in boomen.
1845. Voortgezette proeven op de woekering (prolificatie) in de topbloemen bij paarsch vingerhoed. — *Instituut*, 1845, blz. 110.
- Buitengewone vruchtbaarheid eener koe.

1845. Waarnemingen en Proeven over de onlangs geheerscht hebbende ziekte der aardappelen. Amst. 1845.
1846. Waarnemingen eener zonderlinge wisseling van bladvorm bij eene Aristolochia Siphon. — *Instituut*, 1846, blz. 439.
- De Cycas-stam met bollen vergeleken. — *Nieuwe Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel XII. blz. 193.
- Aanteekeningen over het ontstaan van uitwassen in de slagstanden van elephanten. — *Tijdschrift voor de Wis- en Natuurkundige Wetenschappen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel I. blz. 3.
1847. Over de ziekte der Aardappelen. (Ook in het Fransch uitgegeven.)
1848. Waarnemingen op den wasdom van de vrucht der Cucurbita maxima. — *Tijdschrift voor Wis- en Natuurkundige Wetenschappen, uitgegeven door de Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel I. blz. 127.
- Aanmerkingen over de bekervormige ontwikkeling bij Valeriana officinalis. — *Tijdschrift voor Wis- en Natuurkundige Wetenschappen, uitgegeven door de Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Dl. I. blz. 186.
1849. Over den wasdom van plant en vrucht eener verscheidenheid van Calebas.
1850. Bedenkingen over de Apios tuberosa als voedselgewas. — *Tijdschrift voor Wis- en Natuurkundige Wetenschappen, uitgegeven door de Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel III. blz. 216.
1850. Betoog over de wervelkolom en het bekken van den mensch naar aanleiding van de voorstelling dezer deelen door de Broeders H. en E. WEBER. — *Tijdschrift voor Wis- en Natuurkundige Wetenschappen, uitgegeven door de Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel III. blz. 1.
- Nieuw voorbeeld van twee uitgegroeide stootstanden aan denzelfden Narwal-schedel. — *Bijdragen tot de Dier-*

kunde, uitgegeven door het Genootschap: Natura Artis Magistra.

1851. Hoe men zich de doormetingen van het vrouwelijk bekken bij den mensch behoort voor te stellen. — *Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. 3de Reeks. Deel IV. blz. 189.
- Over de gelijkvormige oorzaak en verschijnselen bij het afvallen van bladeren en kleine takjes van sommige Eiken. — *Tijdschrift voor Wis- en Natuurkundige Wetenschappen, uitgegeven door de Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel IV. blz. 58 en Deel V. blz. 119.
- Over eenen van boven mannelijken, van onderen vrouwelijken bloemklos bij Zea Maïs. — *Tijdschrift voor Wis- en Natuurkundige Wetenschappen, uitgegeven door de Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel IV. blz. 197.
1852. Voorbeeld van verbazenden wasdom bij *Heraclea gummi-ferum*. — *Tijdschrift voor Wis- en Natuurkundige Wetenschappen, uitgegeven door de Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*. Deel IV. blz. 327.
1853. Over LEENDERT BOMME als den eersten ontdekker van de werktuigelijke wijze, waarop de Pholaden zich in steen boren. — *Verlagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen*. Deel I. blz. 52.
- Natuurkundige beschouwing van den groei eens aard-appels binnen het weefsel van den moederknobbel. — *Verlagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen*. Deel I. blz. 363.
1854. Over het verschil van de inwendige gesteldheid der horenpitten bij Antilopen. — *Verhandelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen*. Deel I. blz. 25.
1857. Over eenige physiologische eigenschappen van *Viscum album*. — *Verlagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen*. Deel V. blz. 263.
- Merkwaardige verschijnselen bij den groei eener *Lonicera periclymenum*. — *Verlagen en Mededeelingen der*

Koninklijke Akademie van Wetenschappen. Deel VI.
blz. 104.

1857. Aanteekeningen over de uitwendige kenmerken van het sexueel verschil der Veenmollen en over hunne huishouding. — *Verlagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen.* Deel VII. blz. 42.
1858. Over het vermenigvuldigen van naalddragende boomen door wortelende uitspruitsels en daaruit te voorschijn komen van nieuw plantsoen. — *Verlagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen.* Deel VIII. blz. 355.
-